

MATKAILUN VÄLITTÖMÄT TULO- JA TYÖLLISYYSVAIKUTUKSET MERI-LAPISSA VUONNA 2014

Päivitys sisältäen työmatkailun

www.luc.fi/matkailu

Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti Viirikankaantie 1, FI-96300 Rovaniemi, Finland

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN AMK
Lapland University of Applied Sciences

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto	3
1.1 Selvityksen tausta.....	3
1.2 Käsitteet, menetelmät ja aineisto	3
2. Matkailun välittömät tulo- ja työllisyysvaikutukset Meri-Lapissa vuonna 2014	
2.1 Kemi.....	6
2.2 Keminmaa	8
2.3 Simo	10
2.4 Tervola	12
2.5 Tornio.....	14
2.6 Meri-Lappi	16
3. Pohdinta	17
Kirjallisuus	18
Taulukkuuettelo	20
Liitteet	21

1. Johdanto

1.1 Selvityksen tausta

Meri-Lappiin kuuluvat Kemin ja Tornion kaupungit, sekä Keminmaan, Simon ja Tervolan kunnat. Aluetta kehitetään yhtenäisenä matkakohteena oman brändin alla. Alueen matkailun yhteismarkkinointia ja myyntiä koordinoi vuonna 2013 perustettu Meri-Lapin Matkailu Oy. Yhtiö toimii kiinteässä yhteistyössä Meri-Lapin kehittämiskeskuksen hallinnoiman Meri-Lapin matkailun ja saavutettavuuden älykkäät ratkaisut -hankkeen kanssa. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa alueen pk-matkailuyritysten kilpailukykyä luomalla uusia älykkäitä ratkaisuja ja toimintamalleja yritysten kehittymisen ja kasvamisen mahdollistamiseksi. Hankkeen toimenpiteisiin kuuluu Meri-Lapin matkailutulon selvittäminen nykytilan analysoimiseksi ja suoritettavien toimenpiteiden vaikutusten mittaamiseksi. Selvityksen toteuttajaksi valittiin Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti (MTI), joka on selvittänyt mm. 12 lappilaisen kunnan sekä Kemin matkailun talousvaikutukset vuosina 2013 ja 2014 (Satokangas 2013; Satokangas 2014). Lisäksi MTI on selvittänyt mm. tapahtumien taloudellisia vaikutuksia Lapissa. Helmikuussa 2016 julkaistu Meri-Lapin matkailun talousvaikutusten selvitys koski vapaa-ajan matkailua (Satokangas 2016). Koska tarkoitus oli nimenomaan mitata matkailun kehittämistoimien vaikutuksia, Meri-Lapin alueella vilkas työmatkailu oli rajattu pois. Kehittämistoimilla ei todennäköisesti ole huomattavaa vaikutusta työmatkailuun, vaan sen määrä vaihtelee esim. tehtaiden huoltotoimien mukaan. Työmatkailu kuitenkin luetaan matkailuun kuuluvaksi mm. Työ- ja elinkeinoministeriön antamissa suosituksissa, joten yleisen vertailtavuuden saamiseksi ja kokonaisvaikuttavuuden arvioimiseksi on perusteltua selvittää myös työmatkailun sisältävät vaikutukset (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013). Lisäselvitystarve nähtiin erityisen tärkeäksi majoitus- ja ravitsemisalan kohdalla, joten helmikuussa julkaistua selvitystä päätettiin täydentää tältä osin. Majoitus- ja ravitsemispalveluille on tarvetta riippumatta siitä, onko kävijä työ- vai vapaa-ajan matkalla. Vuoden 2016 selvityksiin ovat osallistuneet MTI:sta Pasi Satokangas raporttien laatijana sekä Mirva Tapaninen palveluliiketoiminnan suunnittelijana.

1.2 Käsitteet, menetelmät ja aineisto

Selvityksen maantieteellinen kohdealue on Meri-Lappi ja työhön kuuluu matkailun välittömien tulo- ja työllisyysvaikutusten selvittäminen. Matkailun välittömät vaikutukset muodostuvat matkailutuloa saavissa yrityksissä. Matkailun kerrannaisvaikutuksiin kuuluvat välilliset vaikutukset sekä johdannaisvaikutukset. Välillisillä vaikutuksilla tarkoitetaan ostoja, joita matkailutuloa saavat yritykset tekevät liiketoimintansa tarpeisiin esim. tukkuliikkeistä. Johdannaisvaikutukset puolestaan muodostuvat matkailun työllistämien henkilöiden käyttäessä palkkatulojaan. Matkailun kokonaisvaikutuksiin kuuluvat välittömät sekä kerrannaisvaikutukset. (Kauppila 2001, 5–6; Ylkänen 1983.)

Matkailu määritellään alan tutkimuksessa yleensä tavanomaisen elinpiirin ulkopuolella liikkumiseksi. Tässä selvityksessä matkailija määritellään Meri-Lapin alueen ulkopuolelta saapuvaksi henkilöksi, joka ei ole säännöllisellä opinto- tai ostosmatkalla. Säännöllinen ostosmatka määriteltiin viikoittain tai sitä useammin tapahtuvaksi. Matkailijaksi ei myöskään lueta sellaista henkilöä, joka kulkee kohdealueella säännöllisesti työssä.

Täydentävä selvitys kohdistui työmatkailuun majoitus- ja ravitsemispalveluiden toimialalla, jonka lisäksi mukana ovat vähittäiskaupan, huvi- ja virkistyspalveluiden sekä liikenteen toimialat helmikuussa 2016 julkaistun vapaa-ajan matkailun selvityksen välittömiä vaikutuksia koskevilla tiedoilla.

Toimialaluokitus, joka on esitelty liitteessä 1, perustuu TOL 2008 - luokittelujärjestelmään (Tilastokeskus 2016a). Käytettävät määritelmät mukailevat Työ- ja elinkeinoministeriön 20.5.2013 antamia suosituksia matkailun talousvaikutusten selvittämisestä (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013). Vuoden 2016 alussa julkaistussa Meri-Lapin selvityksessä merkittävin ero suosituksiin oli työmatkailun pois lukeminen. Päivityksen myötä ero suositusten mukaiseen selvitystapaan kaventuu.

Selvityksessä käytettiin ns. tulomenetelmää, joka perustuu yritysten saamiin matkailutulosten laskemiseen (Ylkänen 1983). Julkisella sektorilla muodostuvat matkailun vaikutukset eivät siis sisälly selvitykseen. Myös matkailurakentaminen jää selvityksen ulkopuolelle. Selvityksen perusaineistona käytettiin Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin tietoja (Tilastokeskus 2016b). Rekisteri sisältää kaikki yritykset, yhteisöt ja yksityiset elinkeinonharjoittajat, jotka ovat liiketoiminnasta arvonlisäverollisia, tai toimivat työnantajina (Tilastokeskus 2016c). Yritysrekisteriin kuuluvat yritykset ja toimipaikat, jotka ovat toimineet yli puoli vuotta tilastovuonna ja jotka ovat työllistäneet enemmän kuin puoli henkilöä tai joiden liikevaihto on ylittänyt vuosittain määritellyn tilastorajan, joka oli 10 846 euroa vuonna 2013. Vuodesta 2013 alkaen mukana ovat lisäksi taserajan 170 000 euroa ylittävät yritykset. (Tilastokeskus 2016d.) Toimipaikalla tarkoitetaan yrityksen yksikköä, jossa harjoitetaan pääasiassa yhdenlaisten tavaroiden tai palveluiden tuottamista (Tilastokeskus 2016e). Esimerkiksi yhden huoltoaseman toiminta voi olla tilastoinnissa jaettu huoltamo- ja kahvilatoiminnan toimipaikkoihin. Selvityksessä esitettävät liikevaihto- ja matkailutulot eivät sisällä arvonlisäveroa.

Tilastoaineistoa täydennettiin yrityskyselyin, jotka kohdistuivat kohdekunnissa toimialaluokituksen mukaisiin yrityksiin. Päivityksessä kyselyjä tehtiin majoitus- ja ravitsemistoimialan yrityksiin. Kemin kohdalla hyödynnettiin lisäksi vuonna 2014 julkaistun Kemin matkailun tulo- ja työllisyysvaikutusten selvityksessä majoitus- ja ravitsemistoimialan yrityksiltä kerättyjä tietoja. Tietojen hyödyntäminen oli mahdollista, koska tuolloin Kemin selvityksessä oli mukana myös työmatkailu. Kyselyin kerättyjä matkailuosuusprosentteja hyödynnetään alan selvityksissä yleensä useiden vuosien ajan.

Kysely kohdistettiin erityisesti kunnassaan ja toimialallaan suurimpiin majoitus- ja ravitsemisalan toimipaikkoihin. Vastaavaa periaatetta on käytetty esimerkiksi Uudenmaan matkailun tulo- ja työllisyysvaikutusten selvityksessä. (Lopez & Holmberg & Ritalahti 2014, 45–46). Kyselytiedot kerättiin puhelinsoitoin. Toimipaikkojen

perustiedot saatiin Tilastokeskukselta hankitusta toimialaluokituksen mukaisesta toimipaikkalistasta (Tilastokeskus 2016f). Toimialakohtainen välitön matkailutulo kunnittain laskettiin tilastoista saadun liikevaihtotiedon ja kyselystä saatavan matkailuosuusprosentin avulla. Kunkin toimipaikan kokonaisliikevaihto kerrottiin matkailuosuusprosentilla, jolloin saatiin selville toimipaikkakohtaiset matkailumyynnit. Toimialoittaisten matkailuosuusprosenttien laskemiseksi otosyritysten matkailumyyntien summa jaettiin otosyritysten kokonaisliikevaihdolla ja kerrottiin sadalla. Toimialan välitön matkailutulo laskettiin kertomalla tilastoista saatava toimialan kokonaisliikevaihto toimialan matkailuosuusprosentilla. Matkailun välittömät työllisyysvaikutukset laskettiin tilastoidusta toimialakohtaisesta työllisyysmäärästä hyödyntäen yrityskyselyn avulla muodostettua liikevaihdon matkailuosuusprosenttia.

2. Matkailun välittömät tulo- ja työllisyysvaikutukset Meri-Lapissa vuonna 2014

2.1 Kemi

	Kokonais- liikevaihto €	Matkailuosuus %	Välitön matkailutulo €
Vähittäiskauppa	172 013 000	1,9	3 268 247
Majoitus ja ravitsemis	18 838 000	54,9	10 342 062
*Vapaa-aika		38,2	7 196 116
*Työ		16,7	3 145 946
Huvi ja virkistys	6 179 000	79,1	4 887 589
Liikenne	33 325 000	2,0	666 500
Vapaa-ajan matkailu yht.			16 018 452
Työmatkailu yht.			3 145 946
YHTEENSÄ	230 355 000		19 164 398

Taulukko 1 Matkailun välittömät tulovaikutukset Kemissä vuonna 2014

Kemin matkailun tulovaikutukset on esitetty taulukossa 1. Kuten kaikkien kuntien kohdalla, luvut eivät sisällä arvonlisäveroa. Kemin välitön matkailutulo vuonna 2014 oli noin 19 miljoonaa euroa, josta suurin osa kertyi majoitus- ja ravitsemistoimialalta.

MTI selvitti aiemmin Kemin matkailun välittömät vaikutukset vuodelta 2012, jolloin matkailutulo oli hieman yli 20 miljoonaa euroa. Vuosia 2012 ja 2014 koskevien selvitysten tulosten pienehkö ero voi johtua osaltaan satunnaisvaihtelusta, koska vuoden 2014 selvitykseen kerättiin uusia kyselyvastauksia. Vuoden 2012 selvityksessä matkailun määritelmä oli lisäksi laajempi käsittäen työmatkailun kaikilta toimialoilta, kun se nyt luettiin mukaan vain majoitus- ja ravitsemistoimialalta. Edelleen, vuoden 2012 selvityksessä matkailuksi luettiin myös Meri-Lapin sisäinen matkailu. Vertailun perusteella voi tosin havaita, että vähittäiskaupan toimialalla sekä huvi ja virkistys -toimialalla erot ovat vähäisiä – kahden selvityksen matkailuosuusprosentit eivät juuri eroa toisistaan. Liikennetoimialalla ero on suhteellisesti suurempi, mutta kuitenkin melko pieni euroissa mitattuna kokonaisuus huomioiden. Pienissä eroissa voi olla kyse myös siitä, että vastaajien on todennäköisesti vaikea erottaa matkailijaryhmiä. Näin esimerkiksi Kemin vähittäiskaupan edustajien yleiseen arvioon noin kahden prosentin matkailuosuudesta ei välttämättä vaikuta, kysytäänkö arviota pelkästään vapaa-ajan matkailusta vai matkailusta kokonaisuudessaan. Vuosien 2012 ja 2014 tuloksia vertaillaessa on huomattava, että majoitus- ja ravitsemistoimialan tilastoitu

kokonaisliikevaihto on vähentynyt Kemissä vertailujaksolla noin kolme miljoonaa euroa, mikä on suurin selittäjä tulosten eroissa. (Satokangas 2014.)

	<i>Kokonais- henkilöstö htv.</i>	<i>Välitön matkailutyöllisyys htv.</i>
<i>Vähittäiskauppa</i>	565	10,7
<i>Majoitus ja ravitsemis</i>	183	100,5
<i>*Vapaa-aika</i>		69,9
<i>*Työ</i>		30,6
<i>Huvi ja virkistys</i>	78	61,7
<i>Liikenne</i>	211	4,2
<i>Vapaa-ajan matkailu yht.</i>		146,5
<i>Työmatkailu yht.</i>		30,6
YHTEENSÄ	1 037	177,1

Taulukko 2 Matkailun välittömät työllisyysvaikutukset Kemissä vuonna 2014

Matkailun välittömät työllisyysvaikutukset Kemissä vuonna 2014 olivat taulukon 2 mukaisesti noin 177 henkilötyövuotta. Merkittävin työllistäjä oli majoitus- ja ravitsemustoimiala, jossa välitön työllistävyys oli noin 100 henkilötyövuotta. Matkailu työllisti Meri-Lapin kunnista voimakkaimmin juuri Kemissä. Tämä johtuu mm. työvoimaintensiivisen huvi- ja virkistystoimialan saamasta merkittävästä matkailutulosta.

2.2 Keminmaa

	<i>Kokonais- liikevaihto</i> €	<i>Matkailuosuus</i> %	<i>Välitön matkailutulo</i> €
<i>Vähittäiskauppa</i>	42 890 000	9,7	4 160 330
<i>Majoitus ja ravitsemis</i>	3 240 000	60,0	1 944 000
<i>*Vapaa-aika</i>		7,5	243 000
<i>*Työ</i>		52,5	1 701 000
<i>Huvi ja virkistys</i>	1 358 000	6,1	82 838
<i>Liikenne</i>	22 824 000	5,0	1 141 200
<i>Vapaa-ajan matkailu yht.</i>			5 627 368
<i>Työmatkailu yht.</i>			1 701 000
YHTEENSÄ	70 312 000		7 328 368

Taulukko 3 Matkailun välittömät tulovaikutukset Keminmaassa vuonna 2014

Taulukossa 3 esitetty Keminmaan välitön matkailutulo oli yhteensä noin 7,3 miljoonaa euroa, joka kertyy erityisesti vähittäiskaupan toimialalta. Myös majoitus- ja ravitsemistoimialan sekä liikennetoimialan matkailutulo on huomattava. Keminmaan matkailulle on tyypillistä runsas työ- ja ostosmatkailu.

	<i>Kokonais henkilöstö htv.</i>	<i>Välitön matkailutyöllisyys htv.</i>
<i>Vähittäiskauppa</i>	129	12,5
<i>Majoitus ja ravitsemis</i>	28	16,8
<i>*Vapaa-aika</i>		2,1
<i>*Työ</i>		14,7
<i>Huvi ja virkistys</i>	19	1,2
<i>Liikenne</i>	141	7,1
<i>Vapaa-ajan matkailu yht.</i>		22,9
<i>Työmatkailu yht.</i>		14,7
<i>YHTEENSÄ</i>	317	37,6

Taulukko 4 Matkailun välittömät työllisyysvaikutukset Keminmaassa vuonna 2014

Matkailun välittömät työllisyysvaikutukset Keminmaassa vuonna 2014 on esitetty taulukossa 4. Välitön matkailutyöllisyys Keminmaassa oli lähes 38 henkilötyövuotta. Suurin matkailutyöllisyys muodostui majoitus- ja ravitsemistoimialalla. Vähittäiskaupan toimialan matkailutulo oli suurin, mutta kaupoissa tarvitaan vähemmän työvoimaa vastaavan liikevaihdon aikaan saamiseksi kuin majoitus- ja ravitsemisalalla.

2.3 Simo

	Kokonais- liikevaihto €	Matkailuosuus %	Välitön matkailutulo €
<i>Vähittäiskauppa</i>	5 146 000	2,0	102 920
<i>Majoitus ja ravitsemis</i>	979 000	52,7	515 933
<i>*Vapaa-aika</i>		19,8	193 842
<i>*Työ</i>		32,9	322 091
<i>Huvi ja virkistys</i>	247 000	59,1	145 977
<i>Liikenne</i>	1 559 000	4,3	67 037
<i>Vapaa-ajan matkailu yht.</i>			509 776
<i>Työmatkailu yht.</i>			322 091
YHTEENSÄ	7 931 000		831 867

Taulukko 5 Matkailun välittömät tulovaikutukset Simossa vuonna 2014

Matkailun välittömät tulovaikutukset Simon kunnassa vuonna 2014 on esitelty taulukossa 5. Välitön matkailutulo oli yhteensä noin 0,8 miljoonaa euroa, josta suurin osa muodostui majoitus- ja ravitsemistoimialalla. Työmatkailun osuus majoitus- ja ravitsemistoimialalla on huomattava, johtuen mm. Meri-Lapin alueella sijaitsevista suurista tehtaista, joissa käy ajoittain ulkopuolista työvoimaa tekemässä esimerkiksi huoltotoimia.

	<i>Kokonais- henkilöstö htv.</i>	<i>Välitön matkailutyöllisyys htv.</i>
<i>Vähittäiskauppa</i>	18	0,4
<i>Majoitus ja ravitsemis</i>	11	5,8
<i>*Vapaa-aika</i>		2,2
<i>*Työ</i>		3,6
<i>Huvi ja virkistys</i>	3	1,8
<i>Liikenne</i>	14	0,6
<i>Vapaa-ajan matkailu yht.</i>		5,0
<i>Työmatkailu yht.</i>		3,6
<i>YHTEENSÄ</i>	46	8,6

Taulukko 6 Matkailun välittömät työllisyysvaikutukset Simossa vuonna 2014

Matkailun välittömät työllisyysvaikutukset Simossa vuonna 2014 olivat taulukon 6 mukaan yhteensä lähes yhdeksän henkilötyövuotta. Suurin työllistäjä oli majoitus- ja ravitsemistoimiala. Vähittäiskaupan ja liikenteen toimialat työllistivät matkailun ansiosta yhteensä yhden kokoaikaisen henkilön työpanoksen verran vuodessa. Huvi- ja virkistystoimialalla matkailu työllisti puolestaan lähes kaksi henkilöä.

2.4 Tervola

	<i>Kokonais- liikevaihto</i> €	<i>Matkailuosuus</i> %	<i>Välitön matkailutulo</i> €
<i>Vähittäiskauppa</i>	7 680 000	2,2	168 960
<i>Majoitus ja ravitsemis</i>	4 645 000	73,9	3 432 655
<i>*Vapaa-aika</i>		71,6	3 325 820
<i>*Työ</i>		2,3	106 835
<i>Huvi ja virkistys</i>	285 000	1,5	4 275
<i>Liikenne</i>	5 917 000	23	1 360 910
<i>Vapaa-ajan matkailu yht.</i>			4 859 965
<i>Työmatkailu yht.</i>			106 835
YHTEENSÄ	18 527 000		4 966 800

Taulukko 7 Matkailun välittömät tulovaikutukset Tervolassa vuonna 2014

Tervolan matkailutulo muodostuu taulukon 7 mukaisesti lähinnä Majoitus- ja ravitsemistoimialalla sekä liikenne-toimialalla. Välitön matkailutulo on lähes 5 miljoonaa euroa. Majoitus- ja ravitsemistoimialan matkailutulo on myös työmatkailun sisältävän päivityksen myötä hieman suurempi kuin vapaa-ajan matkailuun perustuvassa, vuoden 2016 alussa julkaistussa selvityksessä. On mahdollista, että ero poikkeaa tästä todellisuudessa, ja vähäisen vastausmäärän vuoksi tuloksiin on hyvä suhtautua varauksella.

	<i>Kokonais- henkilöstö htv.</i>	<i>Välitön matkailutyöllisyys htv.</i>
<i>Vähittäiskauppa</i>	26	0,6
<i>Majoitus ja ravitsemis</i>	22	16,3
<i>*Vapaa-aika</i>		19,8
<i>*Työ</i>		2,0
<i>Huvi ja virkistys</i>	6	0,1
<i>Liikenne</i>	21	4,8
<i>Vapaa-ajan matkailu yht.</i>		19,8
<i>Työmatkailu yht.</i>		2,0
YHTEENSÄ	75	21,8

Taulukko 8 Matkailun välittömät työllisyysvaikutukset Tervolassa vuonna 2014

Matkailun välittömät työllisyysvaikutukset Tervolassa vuonna 2014 olivat taulukon 8 mukaan lähes 22 henkilötyövuotta. Majoitus- ja ravitsemistoimiala oli selvästi suurin matkailutyöllistäjä. Työmatkailusta aiheutuva työllisyys oli kaksi henkilötyövuotta. Kuten edellä mainittiin, vastausten vähäisestä määrästä johtuen on hyvä jättää tulosten tulkinnassa varaus esim. vapaa-ajan ja työmatkailun suhdetta tarkasteltaessa.

2.5 Tornio

	Kokonais- liikevaihto €	Matkailuosuus %	Välitön matkailutulo €
<i>Vähittäiskauppa</i>	156 953 000	7,2	11 300 616
<i>Majoitus ja ravitsemis</i>	18 192 000	59,3	10 787 856
<i>*Vapaa-aika</i>		45,3	8 240 976
<i>*Työ</i>		14,0	2 546 880
<i>Huvi ja virkistys</i>	5 598 000	2,8	156 744
<i>Liikenne</i>	35 780 000	5,6	2 003 680
<i>Vapaa-ajan matkailu yht.</i>			21 702 016
<i>Työmatkailu yht.</i>			2 546 880
YHTEENSÄ	216 523 000		24 248 896

Taulukko 9 Matkailun välittömät tulovaikutukset Torniossa vuonna 2014

Matkailun tulovaikutukset Torniossa on esitelty taulukossa 9. Vähittäiskaupan toimiala tuotti suurimman matkailutulon, noin 11 miljoonaa euroa. Tornio muodostaa yhdessä Haaparannan kanssa toiminnallisen keskuksen, johon sijoittuu mm. runsaasti ostosmatkailijoita houkutteleva Ikean sisustustavaratalo. Myös majoitus- ja ravitsemistoimialan matkailutulo oli huomattava, lähes 10 miljoonaa euroa. Välitön matkailutulo Torniossa oli yhteensä yli 24 miljoonaa euroa. Majoitus- ja ravitsemistoimialan matkailuosuudeksi muodostui myös työmatkailun sisältävän päivityksen jälkeen 59,3 %. Vapaa-ajan matkailua koskevassa Meri-Lapin selvityksessä vastaava tunnusluku oli 53,7 %. Viimeisiä vastauksia pyrittiin hankkimaan tuolloin kattavan otoksen kokoamiseksi laskennan jo käynnistettyä. Laskennasta jäi pois viime hetkellä saatu suuren yrityksen vastaustieto, jonka huomioimisen myötä Tornion majoitus- ja ravitsemistoimialan vapaa-ajan matkailun osuudeksi voidaan jälkikäteen tarkentaa 45,3 %. Tämä myös muutti jonkin verran vapaa-ajan matkailuun pohjautuvia vaikutuslaskelmia.

	<i>Kokonais- henkilöstö htv.</i>	<i>Välitön matkailutyöllisyys htv.</i>
<i>Vähittäiskauppa</i>	549	39,5
<i>Majoitus ja ravitsemis</i>	181	107,3
<i>*Vapaa-aika</i>		82,0
<i>*Työ</i>		25,3
<i>Huvi ja virkistys</i>	73	2,0
<i>Liikenne</i>	202	11,3
<i>Vapaa-ajan matkailu yht.</i>		134,8
<i>Työmatkailu yht.</i>		25,3
YHTEENSÄ	1 005	160,1

Taulukko 10 Matkailun välittömät työllisyysvaikutukset Torniossa vuonna 2014

Matkailun välittömät työllisyysvaikutukset Torniossa olivat taulukon 10 mukaisesti noin 160 henkilötyövuotta. Selvästi suurin matkailutyöllisyys on majoitus- ja ravitsemistoimialalla, jossa tarvitaan esimerkiksi vähittäiskauppoihin verrattuna vähemmän liikevaihtoa yhden henkilön työllistämiseksi.

2.6 Meri-Lappi

	Vapaa-ajan matkailu €	Työmatkailu €	Yhteensä €
Kemi	16 018 452	3 145 946	19 164 398
Keminmaa	5 627 368	1 701 000	7 328 368
Simo	509 776	322 091	831 867
Tervola	4 859 965	106 835	4 966 800
Tornio	21 702 016	2 546 880	24 248 896
YHTEENSÄ	48 717 577	7 822 752	56 540 329

Taulukko 11 Matkailun välittömät tulovaikutukset Meri-Lapissa vuonna 2014

Meri-Lappia koskevat matkailun tulovaikutukset on esitetty taulukossa 11. Alueen välitön arvonlisäveroton matkailutulo vuonna 2014 oli noin 56 miljoonaa euroa. Vapaa-ajan matkailun välittömät tulovaikutukset olivat lähes 50 miljoonaa euroa, jolloin työmatkailun tulovaikutukset olivat puolestaan vajaat kahdeksan miljoonaa euroa. Tornion vapaa-ajan matkailua koskevia tuloksia tarkennettiin päivityksessä, ja tämä aiheuttaa pienehkön poikkeaman sekä Tornion että Meri-Lapin osalta verrattuna alkuvuodesta 2016 julkaistuu Meri-Lapin vapaa-ajan matkailua koskevan selvityksen vastaaviin tuloksiin. Sama huomio koskee myös taulukossa 12 julkaistuja työllisyysvaikutuksia.

	Vapaa-ajan matkailu htv.	Työmatkailu htv.	Yhteensä htv.
Kemi	146,5	30,6	177,1
Keminmaa	22,9	14,7	37,6
Simo	5,0	3,6	8,6
Tervola	19,8	2,0	21,8
Tornio	134,8	25,3	160,1
YHTEENSÄ	329,0	76,2	405,2

Taulukko 12 Matkailun välittömät työllisyysvaikutukset Meri-Lapissa vuonna 2014

Matkailu työllisti taulukon 12 mukaan Meri-Lapin kunnista voimakkaimmin Kemissä. Koska Kemissä on mm. paljon matkailutuloa saava ja työvoimaintensiivinen hui- ja virkistystoimiala, matkailu työllistää enemmän kuin Torniossa, jossa on suurempi matkailutulo. Matkailun työllisyysvaikutukset kaikissa viidessä kunnassa olivat yhteensä yli 400 henkilötyövuotta. Työmatkailun ja vapaa-ajan matkailun työllistävyiden keskinäinen suhde vaihteli selvästi kunnasta riippuen. Vapaa-ajan matkailu työllisti kuitenkin Meri-Lapissa samoin kuin useissa kunnissa työmatkailua enemmän.

3. Pohdinta

Vuonna 2016 toteutetut selvitykset antavat pohjan Meri-Lapin matkailun talousvaikutusten seurannalle. Alkuvuodesta julkaistussa selvityksessä käsiteltiin vapaa-ajan matkailun tulo- ja työllisyysvaikutuksia. Tähän kuului mm. välillisten vaikutusten laskemisessa tarvittavien kertoimien muodostaminen. Verrattaessa Kemin matkailun tulo- ja työllisyysvaikutuksia koskevaa selvitystä ja vuonna 2016 alkuvuonna julkaistun selvityksen Kemiä koskevia tuloksia, voi havaita, että työmatkailun suurin tuloaikutus kohdistuu majoitus- ja ravitsemistoimialalle. Käsillä oleva täydentävä selvitys kohdistettiin tästä syystä kyseiselle toimialalle.

Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutusten selvityksissä on havaittu, että ne yrittäjät, joille matkailu on merkittävä osa liiketoimintaa, vastaavat monesti muita herkemmin. Viime vuosina laajamittaisista yritys-kyselyistä on usein luovuttu niiden työläyden ja alhaisten vastausprosenttien vuoksi. Laajojen kyselyiden sijaan tietoa kerätään nykyään usein vain suurilta yrityksiltä. Lisäksi kyselylomakkeista pyritään tekemään mahdollisimman lyhyitä. Uutena ratkaisuna on sovellettu myös työryhmää, jossa arvioidaan matkailun osuus kohdetoimialalla (Kauppila 2015, 29). Majoitus- ja ravitsemistoimialan tapauksessa kyselyjen ongelmana voi olla, että suuret toimipaikat ovat usein hotelleja, joissa on paitsi ravitsemistoimintaa, myös vilkasta majoitustoimintaa. Majoitustoiminnassa matkailuosuusprosentti on ymmärrettävästi hyvin korkea. Tällöin kyselyiden painottuminen suuriin toimipaikkoihin voi korostaa matkailijoiden osuutta. Sama ilmiö voi esiintyä huvi- ja virkistystoimialalla. Ohjelmopalveluyritykset, jotka palvelevat lukuisia matkailijoita, ovat usein liikevaihdoltaan suuria, ainakin verrattuna esimerkiksi parturi-kampaamoihin, jotka kuuluvat myös huvi- ja virkistystoimialaan. Suurten toimipaikkojen osallistuminen tekee otoksesta periaatteessa paremman ja kattavamman, kunhan mukaan ei samalla tule systemaattista vääristymää. Pienten kuntien kohdalla ongelmaksi voi muodostua toimipaikkojen vähäinen määrä. Alueella voi olla yksittäisiä suurempia yrityksiä, ja mikäli näiltä ei saada vastausta, otoksen kattavuus heikentyy. Tässä työssä vastauksia saatiin pääosin varsin hyvin, vaikka kolmessa pienimmässä kunnassa lähinnä majoitus- ja ravitsemistoimialalla vastaajien määrä oli melko vähäinen.

Työmatkailu nousi Meri-Lapin selvityksissä erityisenä teemana esiin alleviivaten kyseisen alaryhmän olemassaoloa ja merkitystä matkailussa. Samalla tuli esille myös haaste, joka liittyy matkailun talousvaikutusten selvittämiseen. On varsin vaikeaa arvioida jo matkailijoiden osuutta liiketoiminnasta. Mikäli matkailua pyritään vielä jakamaan alaryhmiin, tehtävä on entistä vaikeampi. Tämän haasteen ja yleisen vertailtavuuden vuoksi Meri-Lapin matkailua olisi ehkä hyvä tutkia kokonaisuutena. Erillisistä ryhmistä voidaan tehdä omia selvityksiä, mutta tällöin olisi hyvä pystyä erottamaan nämä selkeästi. Selkeä erottaminen/ lukumäärän arvioiminen voi perustua esimerkiksi myytyihin lippuihin, kuten tapahtumakävijöiden vaikutuksia laskettaessa.

Meri-Lapin matkailua kehitetään erilaisin toimin, ja jo lähitulevaisuudessa olisi hyvä mitata tehdyn työn vaikutuksia. Jatkossa matkailun talousvaikutuksia voi seurata esimerkiksi kahden vuoden välein tehtävillä päivityksillä. Tällöin riittää uusien tilastotietojen hankkiminen, eikä ainakaan laajoja kyselyjä tarvitse välttämättä tehdä.

Kirjallisuus

Kauppila P. (2001). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset: pohjoismaisen mallin matkailijatutkimukset. Naturpolis, Kuusamo, tutkimuksia 3/2001. Luettu 17.2.2016 osoitteesta:

<http://www.kuusamo.fi/dman/Document.phx?documentId=xw07511145902167&cmd=download>

Kauppila P. (2015). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Oulussa. Kajaanin ammattikorkeakoulu, julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 46. Luettu 27.4.2016 osoitteesta:

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/103973/Oulu.pdf?sequence=1>

Lopez M. & Holmberg E. & Ritalahti J. (2014). Matkailun tulo- ja työllisyys selvitys Uudellamaalla 2013. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Haaga-Helian julkaisut, kehittämisraportit ja tutkimukset 2014. Luettu 17.2.2016 osoitteesta:

<http://www.haaga-helia.fi/sites/default/files/Kuvat-ja-liitteet/Palvelut/Julkaisut/uudenmaanmatkailuselvitys.pdf>

Satokangas P. (2013). Matkailulla maakunta menestyy. Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset 12 lappilaisessa kunnassa vuonna 2011. Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti. Luettu 15.2.2016 osoitteesta:

<http://matkailu.luc.fi/loader.aspx?id=1cbe71fc-3d25-426e-879e-d163d4ff6bad>

Satokangas P. (2014). Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset Kemissä vuonna 2012. Julkaisematon selvitysraportti.

Satokangas P. (2016) Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset Meri-Lapissa vuonna 2014. Julkaisematon selvitysraportti.

Tilastokeskus (2016a). Toimialaluokitus 2008. Luettu 17.2.2016 osoitteesta:

<http://www.stat.fi/meta/luokitukset/toimiala/001-2008/index.html>

Tilastokeskus (2016b). Yritysrekisterin vuositilasto Meri-Lapin kunnista vuodelta 2014. Erillistilaus Tilastokeskukselta.

Tilastokeskus (2016c). Tuotteet ja palvelut. Yritysrekisteri. Luettu 15.2.2016

osoitteesta: <https://www.stat.fi/tup/yritysrekisteri/index.html>

Tilastokeskus (2016d). Sopimus tilastoaineiston erillistilauksesta Tilastokeskukselta.

Tilastokeskus (2016e). Tietoa tilastoista. Käsitteet ja määritelmät. Toimipaikka.

Luettu 15.2.2016 osoitteesta: <http://www.stat.fi/meta/kas/toimipaikka.html>

Tilastokeskus (2016f). Toimipaikkalista matkailutuloa saavista toimipaikoista Meri-Lapin kunnista. Erillistilaus Tilastokeskukselta.

Työ- ja elinkeinoministeriö (2013). Matkailun alueelliset tulo- ja työllisyys selvitykset – suositus käytettävistä määritelmistä ja luokituksista.

Ylkänen T. (1983). Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset kunta/alue tasolla. Tutkimusmenetelmä.

Taulukkoluetelo

Taulukko 1 Matkailun välittömät tulovaikutukset Kemissä vuonna 2014	6
Taulukko 2 Matkailun välittömät työllisyysvaikutukset Kemissä vuonna 2014	7
Taulukko 3 Matkailun välittömät tulovaikutukset Keminmaassa vuonna 2014.....	8
Taulukko 4 Matkailun välittömät työllisyysvaikutukset Keminmaassa vuonna 2014 ..	9
Taulukko 5 Matkailun välittömät tulovaikutukset Simossa vuonna 2014.....	10
Taulukko 6 Matkailun välittömät työllisyysvaikutukset Simossa vuonna 2014	11
Taulukko 7 Matkailun välittömät tulovaikutukset Tervolassa vuonna 2014.....	12
Taulukko 8 Matkailun välittömät työllisyysvaikutukset Tervolassa vuonna 2014	13
Taulukko 9 Matkailun välittömät tulovaikutukset Torniossa vuonna 2014	14
Taulukko 10 Matkailun välittömät työllisyysvaikutukset Torniossa vuonna 2014	15
Taulukko 11 Matkailun välittömät tulovaikutukset Meri-Lapissa vuonna 2014.....	16
Taulukko 12 Matkailun välittömät työllisyysvaikutukset Meri-Lapissa vuonna 2014	16

Liitteet

Liite 1. Toimialaluokitus

VÄHITTÄISKAUPPA

- 471 Vähittäiskauppa erikoistumattomissa myymälöissä
- 472 Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan vähittäiskauppa erikoismyymälöissä
- 474 Tieto- ja viestintäteknisten laitteiden vähittäiskauppa erikoismyymälöissä
- 475 Muiden kotitaloustavaroiden vähittäiskauppa erikoismyymälöissä
- 476 Kulttuuri- ja vapaa-ajan tuotteiden vähittäiskauppa erikoismyymälöissä
- 477 Muiden tavaroiden vähittäiskauppa erikoismyymälöissä
- 478 Tori- ja markkinakauppa

MAJOITUS- JA RAVITSEMIS

- 55 Majoitus
- 56 Ravitsemistoiminta (poislukien 5629 Henkilöstö- ja laitosruokalat)

HUVI- JA VIRKISTYSPALVELUT

- 59140 Elokuvien esittäminen
- 85510 Urheilu- ja liikuntakoulutus
- 90 Kulttuuri- ja viihdetoiminta
- 931 Urheilutoiminta
- 932 Huvi- ja virkistystoiminta
- 91020 Museoiden toiminta
- 91030 Historiallisten nähtävyyksien, rakennusten ja vastaavien kohteiden toiminta
- 91040 Kasvitieteellisten puutarhojen, eläintarhojen ja luonnonpuistojen toiminta
- 9602 Kampaamot ja kauneudenhoitopalvelut
- 9604 Kylpylälaitokset, saunat, solariumit yms. Palvelut
- 79 Matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien toiminta; varauspalvelut

LIIKENNE

- 491 Rautateiden henkilöliikenne, kaukoliikenne
- 493 Muu maaliikenteen henkilöliikenne
- 50101 Meriliikenteen henkilökuljetus
- 50102 Rannikkoliikenteen henkilökuljetus
- 503 Sisävesiliikenteen henkilökuljetus
- 511 Matkustajalentoliikenne
- 52211 Linja-autoasemat
- 52230 Ilmailuliikennettä palveleva toiminta
- 771 Autojen ja kevyiden ajoneuvojen vuokraus ja leasing
- 7721 Vapaa-ajan ja urheiluvälineiden vuokraus ja leasing
- 7734 Vesiliikennevälineiden vuokraus ja leasing
- 7735 Ilmailukäyttövälineiden vuokraus ja leasing
- 77390 Muiden koneiden ja laitteiden vuokraus
- 452 Moottoriajoneuvojen huolto ja korjaus (pl. Moottoripyörät)
- 4532 Moottoriajoneuvojen osien ja varusteiden vähittäiskauppa
- 45403 Moottoripyörien huolto ja korjaus
- 473 Ajoneuvojen polttoaineiden vähittäiskauppa